

deres teknik. Selv beskrivelser af deres numre finder man kun yderst sparsomt og overfladisk, og om deres film er der ialt ikke mere end et par sider i den tykke bog, og disse optages af anekdoter. Kun „A Night at the Opera“ får lidt omtale, fordi det var den energiske og ærgerrige *Irving Thalberg*s første film med Brødrene Marx, som han ville give „the full treatment“ i deciderede A-film i modsætning til de mere tilfældigt sammensplejede film, som de for havde lavet for „Paramount“.

Harpo fortæller ellers den samme historie om Marx-brødrenes karriere, som man i forvejen kender fra *Kyle Crichton* og *Groucho*, kun tilsat nogle enkelte nye anekdoter. Om det fattige, men festlige barndomshjem i New York, om de mange års provinstanturneer som music hall-komedianter, hvor brødrene arbejdede sig op „the hard way“ og kun klarede det, fordi deres mor, den ukuelige Minnie holdt sammen på truppen og drev den fremad og opad. Om gennembruddet på Broadway, og derefter om succes, lykke og fremgang. Men mere end om sin professionelle tilværelse beretter Harpo naivt-lykkelig og ofte ikke så lidt imponeret om sine mere private oplevelser. Han er stolt over, at han blev optaget i kredsen omkring den berømtelige journalist og „wit“ *Alexander Woolcott*, en snob og en frikadelle, der i *Hart* og *Kaufmans* „Manden, der kom til middag“ portrætteredes som Sheridan Whiteside. I denne evigt diskuterede high-brow-klike udfyldte den illitterære Harpo pladsen som den eneste tilhører og blev en passioneret dyrker af gruppens yndlingshobby, kroket. Efter at Harpo var flyttet til Hollywood, kom han ind i *Randolph Hearsts* cirkler, som er beskrevet med en vis ironi. Harpo skildrer med ligefrem glæde sin lykkelige tilværelse som ungkarl, optaget af at jage piger (ligesom i filmene) og af at dyrke alle former for spil. Han nød livet, en overgang sammen med den ekscentriske *Oscar Levant*, men blev lige så lykkelig, da han som 42-årig omsider giftede sig og efterhånden adopterede fire børn. Efter at han i de sidste par år havde haft flere hjerteanfald, anbefalede lægerne ham at trække sig tilbage, og han forsøgte, men er nu atter tilbage i showbusiness. Af den causerende bog får man et sympatisk indtryk af et lykkeligt, umiddelbart menneske, men betydelig som et dokument om en særpræget komisk kunstner er den ikke. At den ikke er nær så vittig som *Grouchos* erindringer siger sig selv. Harpos humor er så visuelt bestemt, at den ikke lader sig overføre på tryk. Vittigst er et kapitel om hans enmandsturné i Sovjetunionen i 1933. I dette afsnit kommer han også nærmest til en definition

af sig selv som komiker. Han fortæller, at russerne morede sig umiddelbart og voldsomt over hans numre, men at en forfatter engang efter en af Harpos forestillinger spurgte ham, hvorfor han gjorde sådan og sådan. Hvad var hans motiver, hvad var ideen bag? Som den fødte komiker kan Harpo blot svare: „I was flabbergasted. I'd done these pieces of business hundreds of times, and this was the first time anybody ever asked me why I did them. „All I know,“ I said, „is that if something gets a laugh you do it again. That's all the reason you need.““

Ib Monty.

★

TO POETER

John McCabe: Mr. Laurel and Mr. Hardy.
Doubleday & Co. New York 1961.

David Robinsons artikel om *Laurel* og *Hardy* i „Sight and Sound“ (juli-sept. 1954) er til dato det betydeligste og det smukkeste, som er skrevet om dette komiker-team, der vist i øvrigt ikke nyder større agtelse hos det forlorent kulturelle publikum. Robinson gav en fint indfølelse analyse af *Laurel* og *Hardys* poetiske komik og placerede dem højt, på højde med folk som *Keaton* og *Langdon*. De nye kaval-kader fra Hollywood-farcens gyldne perioder bekræfter hans vurderings gyldighed. *Laurel* og *Hardy* – eller *Gøg* og *Gokke* – er stadig overrumplende morsomme.

John McCabes bog rangerer ikke på linie med *Robinsons* artikel, som den heldigvis yder fornøden respekt. McCabe holder sig helst fra de mere dybtgående vurderinger af deres film; definitionen af en speciel *Laurel* og *Hardy*-stil viger han udenom. Han har i stedet koncentreret sig om at fortælle historien om den tynde *Stan Laurels* og den tykke *Oliver Hardys* karriere og samarbejde, om deres privatliv og venner, og han har indsamlet materiale til denne biografi ved samtaler med *Laurel* og *Hardy* selv samt gennem en korrespondance med *mrs. Hardy* – *Oliver Hardy* døde i august 1957. I et venligt og sympatisk tonefald fortæller han om disse to venlige og sympatiske kunstnere, om den hyggelige og madglade *Hardy*, indbegrebet af en *southern gentleman*, den fødte damernes ridder, i privatlivet præcis så kultiveret chevaleresk som i sine film – og om den beskedne *Laurel*, manden bag parrets film,

den egentlige kunstner i samarbejdet, et barn af den engelske vaudeville, som ung dybt fascineret af mulighederne for at overføre sin scenestil til filmens nye medium, på højden af sin karriere konstant gennemprøvende sine ideer og eksperimenter, senere magtesløs over for udviklingen, der bl. a. dræbte den form, som Laurel og Hardys kunst var skabt for, de korte *two reelers*. Og i dag en ensom ældre herre i en californisk hotelejlighed, en deprimeret tilskuer ved tv-forevisningerne af sine gamle film, der gang på gang afbrydes af reklame. De afsnit, der beskæftiger sig med Stan Laurel, er naturligvis de mest fængslende; han har ganske som Buster Keaton i „My Wonderful World of Slapstick“ en glimrende evne til at skære igennem, til ganske kort at karakterisere hensigterne med sine film. Og som Keaton har han rammende ting at sige om vore dages filmfarcer fra Hollywood, alle sammen produkter uden sans for stilen og dens begrænsninger. Viger McCabe således uden om en stilkaraktistik og en stilvurdering, så fremstår der dog af hans bog og i første række af kapitlerne om Stan Laurel så mange stikord, at den, der skulle få lyst til at gå Laurel og Hardys

kunst nærmere på klingen, vil finde bogen uundværlig. I øvrigt er McCabe selv på sporet af hemmelighederne; en kortfattet placering af Laurel og Hardy i kunsthistorisk sammenhæng er værdt at arbejde videre på, og sammenligninger mellem Andreas Blegnæb og Stan Laurel slående. Det siges, at *Alec Guinness* benyttede Laurel som model, da han skulle spille Andreas Blegnæb.

Mange kendte navne giver deres besyv med. *Dylan Thomas* kalder deres film for de mest poetiske han kender, og han tager ikke munden fuld, fordi han tilfældigvis er i selskab med den kunstigt og krukkefølsomme *Maya Deren*. *Groucho Marx*, der bliver spurgt: „Do you find Laurel and Hardy funny“, svarer: „I don't find them at all these days but when I do, I find them funny.“

Fortræffelige handlingsreferater gør bogen til en morsom oplevelse. Lagkagescenen fra „The Battle of the Century“, *Henry Millers* yndlingsfilm, og den vidunderligt absurde hængescene i „To tyrolere“ er gengivet med glædelig grundighed. Bogen afsluttes med minutøse indekser. Forbløffende nok er den svagt illustreret.

Jørgen Stegelmann.

Mr. Laurel & Mr. Hardy.

